

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3679

av **Linda Snecker m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2016/17:139 Nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som inte medger en främmande stats myndighetsutövning i Sverige eller innebär att utländska tjänstemän ges rätt att använda vapen på samma sätt som svensk polis, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Brottsbekämpning är en grundläggande uppgift för den svenska staten. Det är därför av avgörande vikt att staten säkerställer att de rättsvårdande myndigheterna är dimensionerade, utrustade och tränade för att i alla delar av landet klara av att fullgöra alla de uppgifter som myndigheterna ansvarar för. Rörligheten över gränserna och behovet av att förebygga och hantera olika former av grov brottslighet innebär dock att det även finns behov av internationell polisiär samverkan. Den svenska polisen kan redan i dag samarbeta operativt med utländska myndigheter. Vid dessa samarbeten får dock utländska tjänstemän, bortsett från undantagsreglerna enligt Schengensamarbetet och samarbetet i Öresundsregionen, inte vidta några åtgärder som innefattar myndighetsutövning.

I propositionen föreslås att det internationella polissamarbetet utökas genom att bestämmelserna om operativt polissamarbete i Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet genomförs i svensk rätt. Det innebär att den svenska polisen enligt Prümrådsbeslutet ska få samarbeta med utländska myndigheter inom ramen för gemensamma insatser och vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor. Vidare ska polisen få samarbeta med utländska myndigheter enligt Atlasrådsbeslutet genom att ta emot bistånd från utländska särskilda insatsgrupper. Detta medför att utländska tjänstemän kommer att få polisiära befogenheter i Sverige både när det handlar om gemensamma insatser enligt Prümrådsbeslutet och vid operationer med särskilda insatsgrupper enligt

Atlasrådsbeslutet. Förslagen som regeringen lämnar innebär omfattande ändringar i lagen om internationellt polisiärt samarbete, varmed det föreslås att en helt ny lag för det internationella polisiära samarbetet införs.

Prümrådsbeslutet innehåller både obligatoriska och frivilliga bestämmelser. De obligatoriska bestämmelserna har redan genomförts i svensk rätt. Bestämmelserna som handlar om ett utökat operativt samarbete tillhör de frivilliga bestämmelserna och föreslås nu genomföras i Sverige. Atlasrådsbeslutet kompletterar Prümrådsbeslutet och är frivilligt för medlemsstaterna att genomföra.

Vänsterpartiet var starkt kritiskt till och motsatte sig godkännandet av Prümrådsbeslutet. Detta framför allt på grund av integritets- och rättssäkerhetsaspekter, då vi bl.a. inte ansåg det lämpligt att medlemsländerna genom beslutet gavs direktåtkomst till varandras DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregister, men också för att vi av principiella skäl ansåg att myndighetsutövning på svensk mark måste utföras av en svensk myndighet.

I propositionen anges att utländska tjänstemän som medverkar i samarbetet kommer att stå under svensk ledning och att deras användning av våld eller tvång enbart får ske inom ramen för de regler som gäller för den svenska polisen. Utländsk polis eller en tjänsteman med polisiär befogenhet ska vidare få bära vapen och ha rätt att använda vapen på samma sätt som svensk polis. De utländska poliser som ska delta i samarbetet ska därför enligt förslaget ges kunskap om vilka regler och arbetsmetoder som tillämpas i Sverige. Det låter bra, men Vänsterpartiet anser inte att det är tillräckligt för att garantera att grundläggande principer om rättssäkerhet och den enskildes rättigheter upprätthålls.

Vänsterpartiet delar regeringens bedömning att det är viktigt med samarbete och är positivt till att samarbeta med andra länder för att exempelvis bekämpa allvarlig brottslighet och lämna bistånd vid naturkatastrofer och kriser. Ett utökat gränsöverskridande samarbete får dock inte försvaga rättssäkerheten.

Om en svensk myndighetsuppgift utförs av en utländsk stat, måste medborgarna kunna förvänta sig lika hög grad av rättssäkerhet och kvalitet som om uppgiften utförs av en nationell myndighet. Den myndighetsutövning som nu föreslås ska få utföras av utländsk stat är dock inte vilken uppgift som helst utan tillhör statens kärnverksamheter och utgör dessutom en del av statens våldsmonopol. Utöver den principiellt viktiga frågan om att frångå nuvarande ordning och låta utländsk stat utöva myndighet mot svenska medborgare på svenskt territorium innebär således förslaget ytterst att ge utländska tjänstemän rätten att bruka dödligt våld mot svenska medborgare. Det problematiska i att medborgare kan utsättas för tvång av utländska tjänstemän som de inte kan kommunicera med ska inte heller underskattas. Behovet av att utöka det polisiära samarbetet på det omfattande sätt som nu föreslås anser Vänsterpartiet inte vara tillräckligt genomlyst.

Det går heller inte att bortse från att det finns skillnader mellan medlemsstaterna i fråga om synen på polisens roll i samhället och hur polisarbetet ska bedrivas. Dessa skillnader, vad gäller utbildningar, metoder och bedömningar, utgör riskfaktorer vid utländska tjänstemäns myndighetsutövning i Sverige, inte minst när beslut ska fattas utifrån de svenska behovs- och proportionalitetsprinciperna.

De utländska poliserna kommer enligt förslaget inte att vara underställda svensk myndighetstillsyn, vilket vi finner mycket bekymmersamt. Regeringen menar att sådan tillsyn skulle vara svår att förena med artikel 23 i Prümrådsbeslutet och folkrättsliga principer om statssuveränitet. Samarbetsinsatserna kommer visserligen att stå under

ledning av Polismyndigheten, vilket regeringen menar ger Justitiekanslern (JK) och Justitieombudsmannen (JO) möjlighet att inom ramen för sina granskningar av svensk polis även beakta, utreda och bedöma utländska tjänstemäns agerande.

I propositionen anges att tjänstemän som verkar på en annan medlemsstats territorium i straffrättsligt hänseende ska jämföras med värdstatens egna tjänstemän. Detta gäller såväl i fråga om brott som tjänstemännen själva begår som i fråga om brott som begås mot dem. De överträdelser eller avvikelser som enskilda tjänstemän kan göra sig skyldiga till och som står i strid med vår rättsordning eller på annat sätt äventyrar rättssäkerhet och kvalitet är dock inte alltid uppsåtliga varmed det inte räcker med att straffrättsligt sett jämföra utländska tjänstemän med svenska dito.

JO och JK fyller viktiga funktioner för upprätthållandet av rättssäkerhet och kvalitet i myndighetsutövningen. Det är därför viktigt att bedömningar som görs av dessa myndigheter får en återverkan hos de utländska polismän som agerar i Sverige. I likhet med remissinstansen Advokatsamfundet anser Vänsterpartiet att det är tveksamt om det är tillräckligt att Polismyndigheten omfattas av tillsynen. Mot bakgrund av att de utländska tjänstemännen inte direkt kommer att stå under JO:s och JK:s tillsyn ifrågasätter Vänsterpartiet om de nya samarbetsformerna verkligen kan sägas vara omgärdade av tillräckliga rättssäkerhetsgarantier. Vi anser inte att det är en tillräckligt god ordning att förlita sig på att JO och JK ex officio utreder utländska tjänstemäns agerande i Sverige och att de utländska myndigheterna sedan rättar sig efter de synpunkter som framförs. Att inte låta utländsk polis vara underställd JO:s och JK:s tillsyn kan även komma att uppfattas som att dessa tjänstemän har en särställning, vilket i sin tur kan hota tilltron till systemet. Att låta JO och JK granska utländska tjänstemän avviker från rådande ordning, men att låta utländsk stat utöva myndighetsutövning i Sverige mot svenska medborgare avviker – utan att överdriva – markant från nu gällande ordning.

Mot bakgrund av vad som angetts ovan kan Vänsterpartiet inte tillstyrka regeringens förslag i de delar som innebär att utländska tjänstemän ges polisiära befogenheter som innebär myndighetsutövning samt tillåts att bära vapen. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag som inte medger främmande stats myndighetsutövning i Sverige eller innebär att utländska tjänstemän ges rätt att använda vapen på samma sätt som svensk polis. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Snecker (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Karin Rågsjö (V)

Rossana Dinamarca (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)